

KANDIDAT

9371

PRØVE

KOM114 1 Skrift og bilde

Emnekode	KOM114
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	06.12.2016 09:00
Sluttid	06.12.2016 11:00
Sensurfrist	29.12.2016 01:00
PDF opprettet	30.08.2018 12:33
Opprettet av	Digital Eksamen

1 Generell informasjon KOM114 06.12.2016

Emnekode: KOM114

Emnenavn: Skrift og bilde

Dato: 06.12.2016

Varighet: 09:00-11:00

Tillatte hjelpemidler:

Merknader:

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Ja

Nei

Riktig. 0 av 0 poeng.

2 KOM114 H16 - Dybdeskarphet

Forklar hva vi mener med dybdeskarphet, og hvordan du kan øke dybdeskarpheten i et bilde.

Skriv ditt svar her...

Med dybdeskarphet menes hvor lang fokuslengde det er i et bilde. Det vil si lengden på avstandsintervallet fra kameraet som oppleves som "skarpt". Stor dybdeskarphet snakker vi om når bakgrunnen bak et objekt som er i fokus på et foto er skart (eller i stor grad skarp). Liten dybdeskarphet har vi når bakgrunnen fremstår som uskapt ("blurry"). Dette er en effekt som benyttes ofte i portretter. For å oppnå denne portrett-effekten, benyttes høy brennvidde (teleskop), samt at man står fysisk nært objekt som er i fokus, og bruker stor blenderåpning (lite f-nummer). Om man derimot ønsker stor dybdeskarphet, er det liten brennvidde på objektiv (vidvinkel) som gjelder, liten blenderåpning (blenderlamellene i objektiv vil sørge for liten fysisk åpning) og avstand til objektet man fotograferer. Man vil da oppnå at store deler av bildet (dybden i bildet) blir skarpt.

Besvart.

3 KOM114 H16 - Sjanger

Fastklemt etter utforkjøring

En mannlig bilfører satt fastklemt etter at en bil havnet utfor Østre Tromøyvei i Arendal lørdag kveld.

ARENDALE

Bilen har truffet en fjellvegg på motsatt side av veien, og deretter gått rundt på taket før den landet på hjulene igjen om lag 30-40 meter fra stedet utforkjøringen skjedde. Bilføreren, en 19 år gam-

mel mann fra Arendal, ble brakt til sykehus med ambulanse. Mannen var alene i bilen da ulykken skjedde. Personen satt fastklemt om lag en halvtime før mannskapet fra brannvesenet fikk vedkommende løs. Føreren var bevisst da han ble tatt ut av bilen. Bilen, en BMW, har store skader. Det lå vrakdelene over et stort område. Politiet utelukker ikke høy hastighet, sier politiet på stedet til Fædrelandsvennens fotograf.

Føreren har kommet fra Tromøybroa i retning Kongshavn da han mistet kontrollen over bilen.

ELLING SVELA

Bilen, en BMW, fikk store skader etter at den gikk rundt på taket.
FOTO: ERNEST BOSWARVA

Hva forstår vi med begrepet sjanger? Hva slags sjanger vil du si at teksten ovenfor tilhører? Hvilke trekk ved

teksten gjør at du knytter den til denne sjangeren?

Skriv ditt svar her...

Med begrepet sjanger menes en formidlingskode som er egnet til et bestemt kommunikativt formål. Det er en "kontrakt" mellom avsender og mottaker som sier noe om forventet form og innhold på presentasjonen. Fra avsenders side kan man forstå en sjanger som en *produksjonsmal*, mens man fra mottakers side kan forstå det som en *forventningsmal* man tolker på bakgrunn av.

Man kan kategorisere i sjanger på bakgrunn av *fellestrekk* i publikasjoner. Men dette er en vid metode å kategorisere etter, og det er ikke slik at det er noen få fellestrekk som går igjen hos alle tekster/publikasjoner som tilhører samme sjanger. Det er også tilfeller der tekster ikke har innbyrdes fellestrekk, men likevel kan sortere i samme sjanger. Aspektene det gjerne ses etter ved sjangersortering er:

Sematiske aspekter (innhold, motiv, tema)

Uttrykksaspekter (materieell form, stil, f.eks multimodal tekst eller ikke)

Syntaktiske aspekter (organiseringsform, tidsforløp, hva kommer først osv.)

Pragmatiske aspekter (beveger seg bort fra selve teksten. Går på formål med teksten. Hva skal man oppnå med den? Opplyse, underholde e.l.)

I eksempelet ovenfor vil jeg si vi har med en nyhetsartikkel å gjøre. Man kan helt klart slå fast at dette er en test som skal opplyse seer (pragmatisk aspekt). Videre har den en organiseringsform hvor den viktigste infoen kommer først. Dette er et syntaktisk trekk ved nyhetsartikler (den omvendte pyramide). Man kan også se at den er organisert slik at det først opplyses om konsekvens, så handling, og deretter årsaker. Dette er også et trekk ved nyhetssjangeren Konsekvens eller handling først, deretter fokus på årsak. Gjennom uttrykksaspektet leser vi også nyhetsartikkel. Det er en multimodal tekst (sammensatt med tekst og bilde), hvor teksten foranrer bildet (forklarer hva som har skjedd i bildet). Om dette er trykt på papir, er det sannynlig at leser går inn i saken via vbildet som inngang. Derfor er også bildetekst viktig her som forankring.

Besvart.

4 KOM114 H16 - Skriftpyper

Gjør rede for hovedforskjellene til de to hovedskrifttypene grotesk og antikva. Hva er deres styrker og svakheter?

Skriv ditt svar her...

Hovedforskjellen mellom grotesk og antikva ligger i deres fysiske utforming. Antikva er en skrifttype som har klare kontraster mellom grunnstrek og hårstrek. I tillegg har den såkalte seriffer, som er detaljer (garnityr) på enden av hårstreker (og ofte grunnstreker). Seriffene ligger i langs skriftens (tekstens) grunnlinje, og har den utformingen og egenskapen at de leder leserens øyne i blikkretningen. Dermed oppfattes ofte antikva-skrifter som mer lettlesle enn motsvaret grotesk. Med bakgrunn i dette, brukes de ofte i brødtekster og lenger tekster (eksempelvis bøker). Times New Roman er en antikvaskrift de fleste kjenner til, og som er mye brukt. Antikva-skrifter har en svakhet i at de ikke egner seg grukt i negativ tekst.

I grotesk-skrifter derimot, er grunnstreken av lik tykkelse hele veien, og hårstreker eksisterer ikke. De har heller ikke seriffer eller annen "pynt". De er altså skrifter som er enkle og "rene" i stilen, og de benytte mye digitalt i dag. De brukes sjeldent i brødtekster i trykte publikasjoner, da de har den svakheten at de er relativt tungleste i forhold til antikva-skrifter (ref. argumentasjon over). Men er egnet til bruk i overskrifter i trykksaker, da de gjør seg godt og kommuniserer tydelig i stor skiftstørrelse (grad). Også i mellomtitler ser man ofte grotesk skrifttype. Her utgjør de en fin kontrast og brudd til brødteksten som oftest er antikva-type, og de er her lett leselige. Da brukes ofte versaler (store bokstaver). De er også egnet til bruk i negativ tekst, en kvalitet ikke antikva har. Om grotesk brukes i negativ tekst, anbefales en halvfet versjon (bold). "Black" vil oppfattes som for dominerende. Et eksempel på grotesk skrifttype er Arial, som i stor grad benyttes i dag.

Besvart.

5 KOM114 H16 - Layout

Hva bør man tenke på når man skal lage en avisside med flere tekstelementer?

Skriv ditt svar her...

Når man lager et såkalt oppslag (som en avisside kan regnes som), vil man måtte forholde seg til mange ulike elementer, både tekstelementer og grafiske elementer. Vi må se oppslaget som en semiotisk flate (flate som er multimodal, det vil si bestående av ulike modaliteter (som igjen er organiserte grupper meningsressurser).

Når vi setter opp oppslaget, er det viktig å ta hensyn til leserenes antatte navigasjon i siden. Man vet gjennom eyetrackingundersøkelser at bilder er en viktig inngang for leseren. Bilder bør derfor plasseres bevisst. Det samme gjelder titler, faktabokser og eventuelt uthevede sitater. Disse bør bevisst brukes som "innganger" for å dra leseren inn i oppslaget, da vi vet at brødtekst ikke er egnet til dette formålet.

Sematisk er det tre dimensjoner man bør ta hensyn til i oppsettet av siden: *informasjonsverdi, viktighet og innramming (framing)*

Vi vet at leseren bruker tre ulike akser når han leser et oppslag: Den vertikale akse, der man forventer generell informasjon øverst, og mer spesifikk nedover. Den horisontale akse: Her forventer man ny informasjon til høyre på siden (i en tekst/sak), mens kjent informasjon passer inn til venstre. Dette er fordi man er avhengig av kjente informasjonsbiter som bygger opp og gir grunnlag før man kan ta inn ny informasjon. Dette letter lesingen. Sentrum-periferi-aksen tilsier at viktig informasjon bør stå i sentrum, mens mindre viktig kan legges ut i periferien (i sidene) i en sak. Dette er prinsipper man bør legge til grunn i organiseringen av innholder.

En annen rangering etter viktighet går også på hva som er i forgrunnen og hva som er i bakgrunnen. Viktig informasjon bør fremheves. I tekst kan man bruke størrelseskontraster (tittel/ingress/brødtekst) til dette, mens man i bildene kan bruke fokus og fysisk plassering i bildet (hva er hendelsen i forgrunnen i bildet, og hva er det mindre viktige i bakgrunnen).

Innramming (framing) er også sentralt i oppsettet av en avisside. Man bør ha fokus på såkalte meningsklynger. Stoff og modaliteter som tilfører hverandre (har en relasjon til hverandre) bør grupperes deretter. De bør stå samlet som meningsgrupper. Dette kan man oppnå gjennom bruk av luft som virkemiddel i oppsettet. Man kan også bruke hårstreker for å markere skiller og grupperinger. Farger og former kan også brukes. Gjennom å bruke farger, drar man inn et annet viktig element: gestaltlovene. Man vet at leser i følge gestaltlovene vil gruppere f.eks figurer med lik form sammen. Dermed kan man bruke f.eks lik form på saker som naturlig hører sammen (f.eks. runde bilder).

Det er imidlertid også viktig å habituerer i bakhodet ved oppsett av en side (oppslag). Man kan være fristet til å "overraske" leseren med en ny og uventet layout, og dette vil skille seg og skape nysgjerrighet og oppmerksomhet. Man bryter med konvensjonene (mye brukt i reklame). Men man skal være bevisst på at leseren gjennom sansetilpasning fort vil tilpasse seg et slikt nytt design, og det vil ikke fange oppmerksomheten så mange ganger. Det kan imidlertid føre til brudd på sjangerkonvensjonene (og forventningene) hos leseren, som gjør at han leser siden på feil premisser (uønskede forventninger).

Besvart.

6 KOM114 H16 - Funksjonell spesialisering

Forklar hvordan begrepet funksjonell spesialisering brukes i sosialsemiotisk multimodalitetsteori.

Skriv ditt svar her...

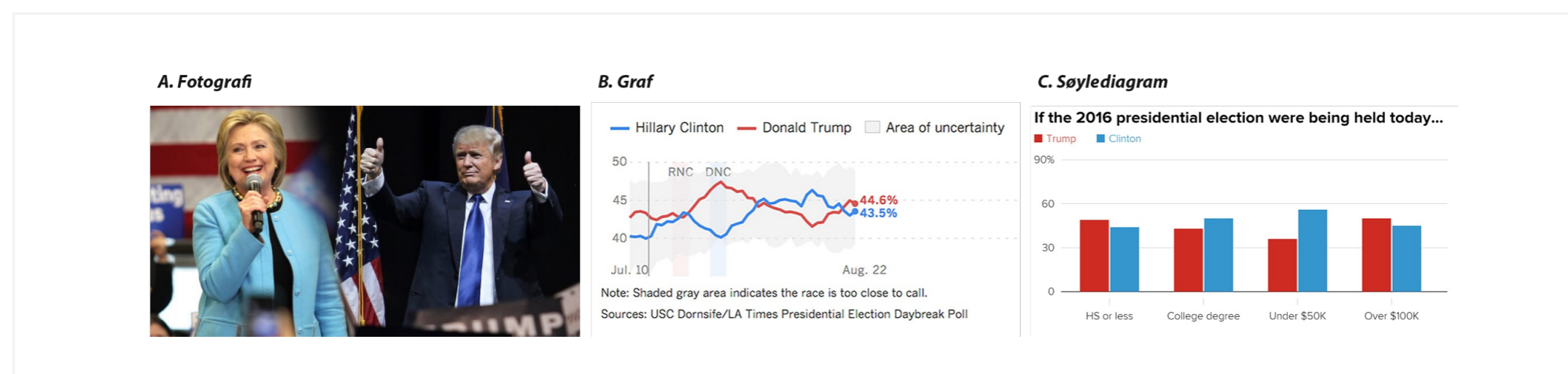
I en sammensatt tekst (multimodal tekst) er det ulike modaliteter (organiserte grupperinger av meningsressurser) som er tilstede. I et avisoppslag kan dette være tekst (skrift), bilder og grafikk, mens det f.eks i nettreportasjer kan være også lyd og video tilstede.

Med funksjonell spesialisering menes hvordan de ulike modalitetene i en multimodal tekst "tar seg av" eller "løser" de ulike formidlings-/ informasjonsoppgavene den multimediale teksten har. Mens teksten (eller kanskje faktabokser) formidler fakta og dybdeinformasjon, kan bilde ha sin spesialisering i å trekke lesere inn i teksten (være inngang), og uttrykke det visuelle som ikke teksten evner. Grafikk kan igjen gi bakgrunnsmateriale som utdypes i tekst eller andre modaliteter. Det er et samspill (en kohesjon) mellom modalitetene. Og når man har med multimodal kohesjon å gjøre, er det viktig å kjenne de ulike modalitetenes spesialisering (deres ulike affordans - evne til å formidle ulik informasjon). På den måten kan man utnytte de ulike modalitetene på best mulig måte, og også markere samspillet mellom dem på en hensiktsmessig måte.

Hvor stor grad av den totale informasjonmengden i en multimodal tekst hver av de ulike modalitetene (spesialiseringene) tar seg av, uttrykkes gjennom begrepet funksjonell *tyngde*.

Det er verdt å merke seg at man i en multimodal tekst kan bli stilt ovenfor multimodal redundans (overskuddsinformasjon). Dette opptrer når modalitetene overlapper hverandre i sin formidling av informasjon, så man får en opplevelse av repetisjon/gjentakelse. Dette kan føre til kjedsomhet og lite engasjement hos mottaker. Men om man er bevisst på å bruke modaliteter med ulik funksjonell spesialisering, eliminerer man multimodal redundans.

Besvart.

7 **KOM114 H16 - Meningsressurser**

Drøft hvilke funksjoner meningsressursene i de tre framstillingene fra amerikansk valgkamp er spesielt egnet til å fylle i en tenkt helhet (A. fotografi, B. graf, C. søylediagram).

Skriv ditt svar her...

Meningsressursene som presenteres her har ulik funksjonell spesialisering (ref. forrige oppgave), og vil derfor ha ulikt bidrag (funksjonell tyngde) til helheten.

A) Fotografiet vil for det første ha en viktig oppgave som inngang i et tenkt oppslag. Det vil trekke lesere inn i saken. Det er ikke en så "sterk" modalitet som f.eks teksten og grafikken i B og C i den tenkte saken med tanke på tvetydighet og meningsbæring. Dette fordi leserne vil kunne oppfatte det ulikt, det vil danne ulike meninger hos ulike lesere (de vil konnotere det ulikt). Mens man tidligere hevdet at fotografiet var en representasjon av virkeligheten, er fotoet i ferd med å miste denne *indeksikale* egenskapen nå. Og dette mener jeg tydelig illustreres i dette eksempelet. Fotografen bidrar gjennom perspektiv, utsnitt og teknikk med det Barthes kalte "den tredje dimensjon". Bildet av Trump er f.eks tatt mer undenfra (froskeperspektiv) enn det av Clinton, noe som er egnet til å få han til å fremstå som mer mektig.

På bakgrunn av at dette bildet er en modalitet som kan tolkes tvetydig, er det egnet til å fylle en funksjon som gjør at leserne "tar stilling" i saken, eller til å underbygge en sak med en vinkling der f.eks Trumps selvsikkerhet og "helttestuatus" hos tilhengerene fremheves. Men som bilde i en nyhetartikkel som følger objektivitetsidealet, kan det være uheldig.

B) I Graf B vil er nok det tenkte hovedformålet til saken å understreke (informere) gjennom grafikk og statistikk (paratekst) hvor jevnt det er mellom de to kandidatene, hvor "close race" det er. Dette vil være spenningsoppbyggende, og vil "oppføre" saken, da det gir et inntrykk av dramatik. Jeg vil imidlertid påpeke at utsnittet er veldig "zoomet", og således ikke en god statistisk presentasjon. Man manipulerer virkeligheten noe ved å gi inntrykk av at grafene ligger lenger fra hverandre enn de egentlig gjør. Hadde utnittet vært 0-100 i %, ville de ligge mye tettere (noe som er virkeligheten). Dette er noe selvmotsigende, da publisist av saken i utgangspunktet burde ha interesse i å fremstille avstanden som tettest mulig. Om dette hadde vært gjort (brukt full skala), ville det tilført enda mer til helheten i form av understrekesle av tett løp/spenning. I en sak som omhandler den tette avstanden mellom Trump og Clinton (som vi så mange av i valgkampen), fungerer graf B som en utdyping av saken (teksten).

C) Søylediagram C er tenkt å gi bakgrunn i saken. Man vet hvor close det er, så man ønsker gjennom denne modaliteten å bryte det ned enda mer, og se på hvem det er som stemmer hva. Dette er en representasjon av virkeligheten (indeksikal), men likevel ligger det en journalistisk tolkning i grupperingene i denne fremstillingen. Man velger å gruppere etter utdanningsnivå og inntekt. Dette kan leserne se som at de "smarte", velutdannede velger Clinton, og dermed skape tolkninger (konnotasjoner) om at dette er det "smarte" valget. Gjennom at de med høy inntekt stemmer på Trump kan det f.eks tenkes at leserne tolker/konnoterer at Trump fører en mer næringsvennlig politikk (de med høyest lønnede stillinger/bedrifteseiere velger Trump). Gjennom denne argumentasjonen, viser jeg at graf C i tillegg til å gi bakgrunnsinformasjon, også er egnet til å underbygge eventuelle vinklinger i en sak som går på foretrukket kandidat på bakgrunn av utdanningsnivå og inntekt (og hvorfor). Om det spilles på disse momentene i saken, kan man si at graf C vil fungere som en utdyping av teksten. Man kan også si at en tenkt tekst vil fungere som en utdyping av søylediagrammet, og dette er særlig fremhevet. I en "klassisk" sak med hovedfokus på hvor tett det er (var) mellom Trump og Clinton, kan søylediagram fungere som en *utvidelse* av saken.

Det er viktig i helheten i saken og være klar over de ulike modalitetenes (meningsressursenes) funksjonelle spesialisering, og bruke dem på bakgrunn av disse, og også vise sammenhengen mellom disse (ref. multimodal kohesjon).

Besvart.